

Visserij-partnerschapsovereenkomst EU - Marokko: Waarom West-Sahara uitgesloten dient te worden

Februari 2006

"The General Assembly... reiterates that the exploitation and plundering of the marine and other natural resources of colonial and Non-Self-Governing Territories by foreign economic interests, in violation of the relevant resolutions of the United Nations, is a grave threat to the integrity and prosperity of those Territories"

United Nations General Assembly Resolution 46/64, 11 December 1991

Achtergrond

De Europese Unie bevindt zich in de afrondingsfase van de EU-Marokko Visserijpartnerschaps-overeenkomst. Binnenkort wordt de Overeenkomst aan het Europees Parlement voorgelegd voor een opinie en aan de Visserij Raad voor de uiteindelijke aanvaarding. In haar huidige vorm heeft deze Overeenkomst een aantal ernstige gevolgen voor het langsturende conflict van Afrika, daar zij raakt aan één van 's werelds laatste Niet-Zelfbesturende Gebieden, West-Sahara.

De Overeenkomst, in juli 2005 getekend met Marokko, maakt het voor vissersschepen uit de EU mogelijk licenties te verkrijgen om voor de kusten van bezet West-Sahara te vissen. Marokko heeft echter niet het recht een dergelijke Overeenkomst te tekenen, daar het land door de Verenigde Naties niet erkend wordt als de bestuurlijke mogendheid van het gebied, dat het illegaal bezet. Indien de Overeenkomst wordt geïmplementeerd, zal de EU internationaal recht schenden, illegale Marokkaanse kolonisten ondersteunen, een schijn van legitimiteit verlenen aan de Marokkaanse de facto jurisdictie over het gebied, en bijdragen aan de verlenging van dit conflict.

Een coalitie van NGO's, vakbonden en politici uit heel Europa en andere delen van de wereld vragen de EU om het internationaal recht te respecteren, en de Overeenkomst te amenderen zodanig dat zij expliciet West-Sahara uitsluit van haar werkingsgebied.

De casus van West-Sahara

West-Sahara is gelegen tussen Marokko en Mauritanië, daar waar de Sahara woestijn de Atlantische Oceaan ontmoet. In 1973 begon het Front Polisario (de Saharaanse Bevrijdingsbeweging) een bevrijdingsoorlog tegen Spanje, de koloniale heerser van West-Sahara. Ondanks de beslissing van het Internationaal Gerechtshof in 1975, dat geen enkele band van territoriale soevereiniteit vond tussen West-Sahara en Marokko of West-Sahara en Mauritanië, tekende Spanje amper een maand later een tripartiet Akkoord met deze twee landen, daarmee "toestemming" verlenend het gebied te bezetten. Mauritanië trok zich terug in 1979, waarna Marokko het resterende deel van West-Sahara binnenviel.

Het Internationaal Recht erkent geen Marokkaanse soevereiniteit over West-Sahara, en stelt dat Spanje niet gemachtigd was het bestuur over te dragen aan een andere machthebber. De VN en andere internationale instellingen beschouwen West-Sahara – in lijn met het Internationaal Recht – als een Niet-Zelfbesturend Gebied. Meer dan 70 staten erkennen de Democratische Arabische Republiek Sahara (DARS), dat tevens volwaardig lid is van de Afrikaanse Unie.

Visserij-partnerschapsovereenkomst EU - Marokko: Waarom West-Sahara uitgesloten dient te worden

Februari 2006

Het Internationaal Gerechtshof vond in haar Adviserende Opinie van 1975 geen Marokkaanse “wettelijke banden van dergelijke aard dat deze de toepassing van resolutie 1514 (XV) van de Algemene Vergadering betreffende de dekolonisatie van West-Sahara, en meer in het bijzonder het principe van zelfbeschikking, in het geding zouden brengen.”¹ De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft consistent het “onvervreembare recht van de bevolking van West-Sahara op zelfbeschikking en onafhankelijkheid” bevestigd en de “voortdurende bezetting van West-Sahara door Marokko”² betreurd. In 1991 stelde de Veiligheidsraad op basis van het VN-OAE Vredesplan, ondertekend door Marokko, de MINURSO in - een VN-missie belast met de organisatie van “een referendum tot zelfbeschikking van het volk van West-Sahara”³.

In weerwil van de Adviserend Opinie, en 14 jaar nadat de VN-missie MINURSO werd opgericht ter organisatie van een referendum, is het vredesproces gestagneerd en weigert Marokko zich akkoord te verklaren met de voorstellen van de VN tot een referendum.

De Visserijpartnerschapsovereenkomst

“No state has the right to promote or encourage investments that may constitute an obstacle to the liberation of a territory occupied by force.”
The UN Charter of Economic Rights and Duties of States, Article 16, No.2, 1974

De EU-Marokko Visserijpartnerschapsovereenkomst heeft betrekking op “de wateren onder de soevereiniteit of de jurisdictie van het Koninkrijk Marokko”. Deze formulering is gebaseerd op het Marokkaanse opdringen van een illegaal de facto bestuur over West-Sahara op basis van de Madrid Akkoorden van 1975. Terwijl de internationaal erkende grens tussen Marokko en de West-Sahara de 27°40' breedtegraad is, laat de Overeenkomst na de zuidelijke grens van haar werkingsgebied aan te geven.

In een dermate politiek gevoelige zaak kan en moet de Europese Unie West-Sahara expliciet uitsluiten van het werkingsgebied van de Overeenkomst, een pad dat reeds eerder werd gevolgd door de overheid van de Verenigde Staten bij de ondertekening van het Vrijhandelsakkoord met Marokko in 2004.⁴ Het standpunt van de EU staat in scherp contrast met dat van andere overheden, ondermeer de Noorse. De Noorse minister van Financiën heeft recent de financiële middelen van het pensioenfonds van de overheid teruggetrokken uit een oliemaatschappij die voor de kust van West-Sahara exploratie uitvoert. Dit werd immers gezien als “een bijzonder ernstige

¹ “legal ties of such a nature as might affect the application of General Assembly resolution 1514 (XV) in the decolonization of Western Sahara and, in particular, of the principle of self-determination.” Uit: ICJ Adviserende Opinie, 16 oktober 1975 <http://www.icj-cij.org/icjwww/idocuments/isummarys/isummary751016.htm>

² “inalienable right of the people of Western Sahara to self-determination and independence” en “the continued occupation of Western Sahara by Morocco” Uit UNGA Resolutie 34/37, 75 Plenary, 21 november 1979.

³ “a referendum for self-determination of the people of Western Sahara” Uit: UNSC Resolutie 725 (1991), 31 december 1991.

⁴ Meer details op http://www.moroccousafta.com/index_ang.htm en de brief van US Trade Representative, Robert Zoellick, 22 juli 2004 (te downloaden via www.saharasharkattack.org).

Visserij-partnerschapsovereenkomst EU - Marokko: Waarom West-Sahara uitgesloten dient te worden

Februari 2006

schending van fundamenteel ethische normen” omdat het mogelijk “de Marokkaanse soevereiniteitsclaims versterkt en zodoende bijdraagt aan de ondermijning van het VN vredesproces.”⁵

Impact van de Overeenkomst

“In the case of a territory whose people have not attained full independence ... provisions concerning rights and interests under the Convention shall be implemented for the benefit of the people of the territory with a view to promoting their well-being and development.”

UN Convention on the Law of the Sea, Resolution III

Er zijn redenen om te vermoeden dat de Visserijpartnerschapsovereenkomst tussen de EU en Marokko met opzet vage bewoordingen gebruikt. Vis afkomstig uit de Saharaanse wateren vormt een groot deel van de totale Marokkaanse visvangst, waarbij El Aaiun (de hoofdstad van West-Sahara) de belangrijkste haven is in hoeveelheid aangelande vis, met maar liefst 38,6% van de totale vangst in 2004.⁶ Van bijzonder belang is de prominente opname van octopus in de Overeenkomst. West-Sahara was verantwoordelijk voor 74,4% van Marokko's totale octopusvangst in 2004.⁷ Het is ondenkbaar dat de Europese Commissie zich niet bewust is van deze gegevens.⁸

Na de ondertekening van de Overeenkomst in juli 2005, verklaarde EU's hoofdonderhandelaar César Deben dat de West-Sahara “onder Marokkaans bestuur” stond en dat de Overeenkomst niet anders is dan een kopie van voorgaande overeenkomsten met Marokko⁹ - in schril contrast tot het internationaal recht en het buitenlands beleid van alle EU-lidstaten.

Zelfs indien dit onopzettelijk gebeurt, zal het nalaten van de EU om het gebied uit het werkingsgebied te schrappen, de beslissing aan Marokko - dat ongetwijfeld het gebied in praktijk zal insluiten. Eerdere overeenkomsten omvatten in de praktijk de Saharaanse wateren, zoals Marokko zelf ook toegaf, bijvoorbeeld de Akkoorden uit 1983 en 1988 tussen de Europese Economische Gemeenschap en Marokko¹⁰ evenals het Akkoord uit 1995.¹¹ EU's huidige lijst van aanvaarde Marokkaanse visserijbedrijven en viswerkende bedrijven, opgesteld naar aanleiding van de Overeenkomst van 1995, omvat bedrijven die actief zijn vanuit of gevestigd zijn in Saharaanse havens.¹² Het feit dat vorige overeenkomsten nalieten West-Sahara uit

⁵ http://odin.dep.no/fin/english/topics/pension_fund/p10002777/pressreleases/006071-070639/dok-bn.html

⁶ Statistisch Rapport van het Nationale Marokkaanse Visserij Bureau van juni 2005
http://www.onp.co.ma/images/Pdf/direct/Rapport%20Statistique_juin%202005.pdf

⁷ Ibid.

⁸ Zie bijvoorbeeld het document van de Europese Commissie SEC (2005) 266, Bugnot to Solana, 18 februari 2005, waar vanaf p. 143 “Western Sahara waters” 37 keer voorkomt.

⁹ ‘Sáhara.- El nuevo acuerdo pesquero entre la UE y Marruecos incluye las aguas del Sáhara Occidental’, EuropaPress, 28 juli 2005.

¹⁰ Referenties vervat in Oost Timor casus (Portugal v. Australia, 1991-1995), Rejoinder of Australia, para. 211-213, pp. 118-119 en voetnoten.

¹¹ Brief van Polisario Front President Abdelaziz aan Tony Blair in EU Voorzitterschap, 13 september 2005.

¹² Annex van Commission Decision 95/30/EC, amended DU 08/07/2005.

Visserij-partnerschapsovereenkomst EU - Marokko: Waarom West-Sahara uitgesloten dient te worden

Februari 2006

hun werkingsgebied uit te sluiten, kan niet als voldoende reden gezien worden om dit in de huidige Overeenkomst dan ook maar te doen.

De illegaliteit van de Overeenkomst

“In recognizing the inalienable rights of the peoples of Non-Self-Governing Territories to the natural resources in their territories, the General Assembly has consistently condemned the exploitation and plundering of natural resources and any economic activities which are detrimental to the interests of the peoples of these territories and deprive them of their legitimate rights over their natural resource.”

Hans Corell, Under-Secretary for Legal Affairs to the President of the Security Council, January 2002

Niet alleen zou EU exploitatie van de visvoorraden in Saharaanse wateren negatief zijn voor het vredesproces, maar ook zou door een schijn van legitimering te verlenen aan de Marokkaanse bezetting van West-Sahara zij eveneens inbreuk maken op het internationaal recht.

In deze briefing zijn citaten opgenomen van internationaal-rechterlijke documenten, die de ernst van de buitenlandse exploitatie van natuurlijke rijkdommen in een niet-zelfbesturend gebied dat gecontroleerd wordt door een bezettende macht, aantonen. In een nauwkeurige studie van de wettelijke gevolgen van de aanwezigheid van buitenlandse maatschappijen in de grondstoffen-ontginning in 2002, kwam Hans Corell, Onder-Secretaris-Generaal van de VN, tot de vaststelling dat “indien exploratie en exploitatie zouden worden voortgezet zonder rekening te houden met de belangen en wensen van de bevolking van West-Sahara, deze in schending zouden zijn met de internationale rechtsprincipes die van toepassing zijn op grondstoffen-activiteiten in Niet-Zelfbesturende Gebieden”.¹³

Corell zei dat hoewel zulke exploitatie uiteindelijk wel zou kunnen worden gerechtvaardigd, dit duidelijk zou moeten gebeuren in de ontwikkelingsbelangen van de betreffende bevolking en rekening zou dienen te houden met haar wensen. Het Front Polisario, als de enige internationaal erkende vertegenwoordiger van de bevolking van West-Sahara,¹⁴ heeft duidelijk aangetoond dat dit niet zo is. De voornaamste begunstigden van de Overeenkomst, inclusief van de ontwikkelingsprojecten die het omvat, zijn de visserijbedrijven die de visserij in de West-Sahara beheersen. Dit zijn voornamelijk Marokkaanse of Spaanse maatschappijen. De meerderheid van de arbeiders in de visindustrie die bij de Overeenkomst kunnen winnen, zijn naar waarschijnlijkheid illegale Marokkaanse kolonisten, en geen Saharanen.

¹³ “If further exploration and exploitation activities were to proceed in disregard of the interests and wishes of the people of Western Sahara, they would be in violation of the international law principles applicable to mineral resource activities in Non-Self-Governing Territories.” Hans Corell, Onder-Secretaris Generaal voor Juridische Zaken van de Voorzitter van de Veiligheidsraad, 29 januari 2002

¹⁴ Bijvoorbeeld UNGA Resolutie 35/19 of 11 november 1980.

Visserij-partnerschapsovereenkomst EU - Marokko: Waarom West-Sahara uitgesloten dient te worden

Februari 2006

In een complementaire paper, concludeerde Canadese advocaat Jeffrey J. Smith dat de wetten aangaande de territoriale wateren aan elke staat een exclusieve economische zone toekennen; dat de zone van West-Sahara relatief gemakkelijk te berekenen is; en dat het internationaal recht glashelder is over de rechten die gelden binnen die zone: “dat gebied en de zeerijkdommen daarbinnen, moeten vrij blijven van gebruik en exploitatie tot het recht op zelfbeschikking van de West-Sahara gerealiseerd kan worden.”¹⁵

In oktober 2005 nam het Europees Parlement een resolutie aan welke het dekolonisatieproces steunt en oproept tot “het behoud van de natuurlijke energiebronnen van West-Sahara als een niet-autonoom territorium”, een oproep die impliciet gevolgen heeft voor de Visserijpartnerschapsovereenkomst.

Conclusie

Hoewel het legaal en aanvaardbaar is dat Marokko EU-schepen toelaat in de Marokkaanse wateren, heeft het vooruitzicht op de aanwezigheid van EU-schepen in illegaal bezette territoriale wateren bezorgdheid veroorzaakt in de hele wereld. Wij vragen de EU deze bezorgdheid weg te nemen door in de bepaling ter acceptatie van de Overeenkomst duidelijk te stellen dat de zuidelijke grens voor visserijactiviteiten gevormd wordt door de grens tussen Marokko en de West-Sahara, 27°40', zodanig dat de EU zich voegt naar het Internationaal Recht en de wens van de internationale gemeenschap om vrede en zelfbeschikking te bewerkstelligen voor de bevolking van West-Sahara.

In de komende weken zal een Europa-brede petitie gelanceerd worden op www.fishelsewhere.org.

¹⁵ “That area and the ocean resources within it should remain free from use and exploitation until the right of Western Sahara’s self determination can be realized.” Uit Smith, Jeffrey J., ‘The maritime jurisdiction of the Western Sahara and the duty of states to preserve Saharan fisheries resources pending self-determination’, 2002